
Darba grupa jautājumos, kas saistīti ar
kukuļošanu starptautiskajos darījumos

Padomes ieteikums par ārvalstu amatpersonu kukuļošanas turpmāko apkarošanu starptautiskos darījumos

2009. GADA 26. NOVEMBRĪ

(ietver grozījumus, kurus 2010. gada 18. februārī pieņēmusi Padome pēc tam, kad tika pievienots II pielikums "*Labas prakses vadlīnijas iekšējās kontroles, ētikas un atbilstības ievērošanas jomā*")

Padomes ieteikums par ārvalstu amatpersonu kukuļošanas turpmāko apkaršanu starptautiskos darījumos

Pieņēmusi Padome 2009. gada 26. novembrī.

PADOME,

ņemot vērā 3. pantu un 5. panta a) un b) punktu 1960. gada 14. decembra Konvencijā par Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizāciju;

ņemot vērā 1997. gada 21. novembra Konvenciju par ārvalstu amatpersonu kukuļošanas apkaršanu starptautiskos darījumos (turpmāk tekstā – ESAO Pretkukuļošanas konvencija);

ņemot vērā Padomes 1997. gada 23. maija pārskatīto ieteikumu par kukuļošanas apkaršanu starptautiskos darījumos [C(97)123/FINAL] (turpmāk tekstā – 1997. gada pārskatītais ieteikums), pēc kura pieņemts šis ieteikums;

ņemot vērā Padomes 2009. gada 25. maija ieteikumu par nodokļu pasākumiem, kas veicami, lai turpmāk apkarotu ārvalstu amatpersonu kukuļošanu starptautiskos darījumos [C(2009)64], Padomes 2006. gada 14. decembra ieteikumu par kukuļošanas apkaršanu un valsts garantētiem eksporta kredītiem [C(2006)163], Attīstības atbalsta komitejas 1996. gada 7. maija ieteikumu par kukuļošanas apkaršanas priekšlikumiem saistībā ar divpusējas palīdzības iepirkumu [DCD/DAC(96) 11/FINAL] un ESAO 2000. gada 27. jūnija Pamatnostādnes par starptautiskiem uzņēmumiem [C(2000)96/REV1];

ņemot vērā panākumus, kas gūti ESAO Pretkukuļošanas konvencijas un 1997. gada pārskatītā ieteikuma īstenošanā, un atkārtoti apliecinot ESAO Pretkukuļošanas konvencijas un tās komentāru pastāvīgo nozīmi;

uzskatot, ka ārvalstu amatpersonu kukuļošana starptautiskos darījumos, tostarp tirdzniecības un investīciju jomā, ir izplatīts fenomens, kas rada nopietnas ētiskas un politiskas bažas, graujot labu valsts pārvaldi un ilgtermiņīgu ekonomisko attīstību un kropļojot starptautiskās konkurences noteikumus;

uzskatot, ka visas valstis ir kopīgi atbildīgas par ārvalstu amatpersonu kukuļošanas apkaršanu starptautiskos darījumos;

uzsverot, cik svarīgi ir enerģiski un pilnīgi īstenot ESAO Pretkukuļošanas konvenciju, jo īpaši tas attiecas uz izpildi, kā to atkārtoti apliecina Paziņojums par kopīgu apņemšanos apkarot kukuļošanu ārvalstīs, ko 2007. gada 21. novembrī pieņēma ESAO Pretkukuļošanas konvencijas dalībvalstu ministri, Politisks paziņojums par kukuļošanas apkaršanu starptautiskos darījumos, ko 2009. gada 19. jūnijā pieņēma Darba grupa kukuļošanas jautājumos, un secinājumi, kurus 2009. gada 25. jūnijā pieņēma ESAO Padomes sanāksme ministru līmenī [C/MIN(2009)5/FINAL];

atzīstot, ka ESAO Pretkukuļošanas konvencija un Apvienoto Nāciju Organizācijas Pretkorupcijas konvencija (UNCAC) savstarpēji atbalsta un papildina viena otru un ka

UNCAC ratifikācija un īstenošana palīdz apkarot ārvalstu amatpersonu kukuļošanu starptautiskos darījumos;

atbalstot citus pasākumus, ar kuriem tiek veicināta starptautiskā sapratne un sadarbība attiecībā uz kukuļošanas apkarošanu starptautiskajos darījumos, tostarp Eiropas Padomes, Eiropas Savienības un Amerikas valstu organizācijas aktivitātes;

atbalstot uzņēmumu, uzņēmējdarbības organizāciju un arodbiedrību, kā arī citu nevalstisko organizāciju centienus apkarot kukuļošanu;

atzīstot, ka, lai panāktu progresu šajā jomā, ir nepieciešama ne tikai rīcība valsts līmenī, bet arī daudzpusēja sadarbība, kā arī stingra un sistemātiska uzraudzība un kontrole,

Vispārīgi

I. **NORĀDA**, ka šis Padomes ieteikums par ārvalstu amatpersonu kukuļošanas turpmāko apkarošanu starptautiskos darījumos ir spēkā ESAO dalībvalstīs un citās valstīs, kas ir ESAO Pretkukuļošanas konvencijas dalībvalstis (turpmāk tekstā – dalībvalstis);

II. **IESAKA** dalībvalstīm turpināt veikt efektīvus pasākumus, lai apturētu, novērstu un apkarotu ārvalstu amatpersonu kukuļošanu starptautiskos darījumos;

III. **IESAKA** katrai dalībvalstij veikt konkrētus un jēgpilnus pasākumus saskaņā ar savu jurisdikciju un citiem tiesību pamatprincipiem, lai izvērtētu vai turpinātu izvērtēt šādas jomas:

i) informētības uzlabošanas iniciatīvas valsts un privātajā sektorā ar mērķi novērst un identificēt kukuļošanu ārvalstīs,

ii) krimināltiesību akti un to piemērošana saskaņā ar ESAO Pretkukuļošanas konvenciju, kā arī saskaņā ar IV, V, VI un VII nodaļu un Labas prakses vadlīnijām attiecībā uz to, kā īstenot konkrētus pantus Konvencijā par ārvalstu amatpersonu kukuļošanas apkarošanu starptautiskos darījumos, kas sniegtas šā ieteikuma I pielikumā,

iii) nodokļu tiesību akti, noteikumi un prakse ar mērķi nepieļaut netiešu ārvalstu kukuļošanas atbalstīšanu saskaņā ar Padomes 2009. gada ieteikumu par nodokļu pasākumiem, kas veicami, lai turpmāk apkarotu ārvalstu amatpersonu kukuļošanu starptautiskos darījumos, un šā ieteikuma VIII nodaļu,

iv) noteikumi un pasākumi, kas paredzēti ziņošanai par ārvalstu amatpersonu kukuļošanu saskaņā ar šā ieteikuma IX nodaļu,

v) uzņēmumu un uzņēmējdarbības grāmatvedība, ārējā revīzija, kā arī iekšējā kontrole, ētikas principi un atbilstības prasības un procedūras saskaņā ar šā ieteikuma X nodaļu,

vi) normatīvie akti attiecībā uz bankām un citām finanšu iestādēm, kas paredz, ka tiek nodrošināti atbilstīgi ieraksti un tie ir pieejami pārbaudei un izmeklēšanai,

vii) valsts subsīdijas, licences, publiskā iepirkuma līgumi, līgumi, kurus finansē oficiālā palīdzība attīstības jomā, valsts garantēti eksporta kredīti vai citas valsts nodrošinātas priekšrocības, kuras atbilstošos gadījumos varētu nepiešķirt un tādējādi piemērot sankcijas par kukuļošanu saskaņā ar šā ieteikuma XI un XII nodaļu,

viii) normatīvie akti civiltiesību, komerciesību un administratīvo tiesību jomā ārvalstu kukuļošanas apkarošanai,

ix) starptautiska sadarbība izmeklēšanas un citu tiesvedības procedūru jomā saskaņā ar šā ieteikuma XIII nodaļu.

Ārvalstu amatpersonu kukuļošanas atzīšana par noziedzīgu

IV. **IESAKA** dalībvalstīm pilnībā ņemt vērā Labas prakses vadlīnijas attiecībā uz to, kā īstenot konkrētus pantus Konvencijā par ārvalstu amatpersonu kukuļošanas apkarošanu starptautiskos darījumos, kas ietvertas šā ieteikuma I pielikumā un ir tā sastāvdaļa, lai nodrošinātu enerģisku un pilnīgu ESAO Pretkukuļošanas konvencijas īstenošanu;

V. **IESAKA** dalībvalstīm periodiski pārskatīt savus tiesību aktus, ar kuriem tiek īstenota ESAO Pretkukuļošanas konvencija, un savu pieeju to piemērošanā, lai efektīvi apkarotu starptautisku ārvalstu amatpersonu kukuļošanu;

VI. **IESAKA** dalībvalstīm, ņemot vērā nelielu veicināšanas maksājumu negatīvo ietekmi, īpaši uz ilgtspējīgu ekonomikas attīstību un tiesiskumu,

i) uzņemties pienākumu periodiski pārskatīt savu politiku un pieeju saistībā ar nelieliem veicināšanas maksājumiem, lai efektīvi apkarotu šo fenomenu,

ii) mudināt uzņēmumus, lai tie aizliedz vai neatbalsta nelielus veicināšanas maksājumus, veicot uzņēmuma iekšējo kontroli, īstenojot ētikas un atbildības programmas vai pasākumus, atzīstot, ka šādi maksājumi parasti ir nelikumīgi valstīs, kur tie tiek veikti, un ka visos gadījumos tie precīzi jāpamato attiecīgo uzņēmumu grāmatvedībā un finanšu dokumentos;

VII. **MUDINA** visas dalībvalstis uzlabot amatpersonu informētību par valsts tiesību aktiem kukuļošanas un darījumu piedāvāšanas jomā ar mērķi apturēt šādu darījumu piedāvāšanu un nelielu veicināšanas maksājumu veikšanu.

Nodokļu atskaitījumi

VIII. **MUDINA** dalībvalstis

i) pilnībā un nekavējoties īstenot Padomes 2009. gada ieteikumu par nodokļu pasākumiem, lai turpmāk apkarotu ārvalstu amatpersonu kukuļošanu starptautiskos darījumos, kuri nosaka, ka "ESAO Pretkukuļošanas konvencijas dalībvalstīm un citām līgumslēdzējām pusēm skaidri jāaizliedz nodokļu atskaitījumi no kukuļiem, kas doti ārvalstu amatpersonām, un tas attiecas uz jebkāda veida nodokļiem un jādara efektīvā veidā", un ka "saskaņā ar savu tiesību sistēmu" tām "jāpieņem efektīvs tiesiskais un administratīvais regulējums un jāsniedz vadlīnijas, lai sekmētu to, ka nodokļu iestādes ziņo attiecīgajām valsts tiesībaizsardzības iestādēm par aizdomām par kukuļošanu ārvalstīs, kas radušās, tām veicot savus pienākumus",

ii) atbalstīt uzraudzību, ko veic Fiskālo lieto komiteja, kā to nosaka Padomes 2009. gada ieteikums par nodokļu pasākumiem, kas veicami, lai turpmāk apkarotu ārvalstu amatpersonu kukuļošanu starptautiskos darījumos.

Ziņošana par kukuļošanu ārvalstīs

IX. **IESAKA**, lai dalībvalstis nodrošina

i) viegli pieejamus līdzekļus tiesībsardzības iestāžu informēšanai par iespējamiem ārvalstu amatpersonu kukuļošanas gadījumiem starptautiskos darījumos, ievērojot attiecīgos tiesību principus,

ii) atbilstošus pasākumus, ar kuriem tiek sekmēts tas, ka valsts amatpersonas, jo īpaši tās, kuras norīkotas darbam ārvalstīs, tiešā veidā vai netiešā veidā, izmantojot iekšēju mehānismu, var ziņot tiesībsardzības iestādēm par iespējamiem ārvalstu amatpersonu kukuļošanas gadījumiem starptautiskajos darījumos, kas identificēti to darba gaitā, ievērojot attiecīgos tiesību principus,

iii) atbilstošus pasākumus, ar kuriem no diskriminācijas vai disciplinārlietas ierosināšanas tiek pasargāti tie valsts un privātā sektora darbinieki, kuri labā ticībā un pamatoti ziņo kompetentām iestādēm par iespējamiem ārvalstu amatpersonu kukuļošanas gadījumiem starptautiskajos darījumos.

Grāmatvedības prasības, ārējā revīzija un iekšējā kontrole, ētikas un atbilstības ievērošana

X. **IESAKA** dalībvalstīm veikt nepieciešamos pasākumus, vajadzības gadījumā ņemot vērā attiecīgā uzņēmuma individuālos apstākļus, tostarp tā lielumu, veidu, juridisko struktūru un tā darbības ģeogrāfisko vietu un rūpniecības nozari, lai ar grāmatvedības prasībām, ārējo revīziju un iekšējo kontroli, ar ētikas un atbilstības ievērošanu saistītie normatīvie akti vai prakse atbilstu turpmāk minētajiem principiem un tiktu pilnībā izmantota ārvalstu amatpersonu kukuļošanas novēršanai un identificēšanai starptautiskajos darījumos saskaņā ar attiecīgās dalībvalsts jurisdikciju un citiem tiesību pamatprincipiem.

A. Atbilstošas grāmatvedības prasības

i) Dalībvalstis saskaņā ar ESAO Pretkukuļošanas konvencijas 8. pantu veic nepieciešamos pasākumus atbilstīgi saviem normatīvajiem aktiem, kuri attiecas uz grāmatvedības uzskaites un ierakstu glabāšanu, finanšu pārskatu informācijas atklāšanu un grāmatvedības un revīzijas standartiem, lai nepieļautu grāmatvedības ārpusuzskaites veidošanu, ārpusuzskaites vai neatbilstoši identificētu darījumu veikšanu, nepastāvošu izdevumu uzskaiti, saistību objektu reģistrāciju ar nepareizi identificētu objektu, kā arī viltotu dokumentu izmantošanu, ko veic šiem normatīvajiem aktiem pakļauti uzņēmumi ar nolūku dot kukuli ārvalstu amatpersonai vai slēpt šādu kukuļošanu,

ii) dalībvalstīm jāpieprasa, lai uzņēmumi savos finanšu pārskatos norādītu visas iespējamās materiālās saistības,

iii) dalībvalstis saskaņā ar ESAO Pretkukuļošanas konvencijas 8. pantu nodrošina efektīvus, samērīgus un preventīvus civiltiesiskus sodus, administratīvus sodus vai kriminālsodus par šādiem neiekļautiem vai viltotiem datiem uzņēmumu grāmatvedības uzskaitē, ierakstos, kontos un finanšu pārskatos;

B. Neatkarīga ārējā revīzija

i) dalībvalstīm jāizsver, vai prasība veikt uzņēmumu ārējo revīziju ir atbilstoša,

ii) dalībvalstīm un profesionālajām apvienībām jāuztur atbilstoši standarti, lai nodrošinātu ārējo revidentu neatkarīgumu, kas ļauj objektīvi novērtēt uzņēmuma kontus, finanšu pārskatus un iekšējo kontroli,

iii) dalībvalstīm jāpieprasa, lai ārējais revidents, kurš atklājis liecības par iespējamiem ārvalstu amatpersonu kukuļošanas gadījumiem, ziņotu par šo atklājumu vadībai un atbilstošā situācijā uzņēmumu pārraudzības iestādēm,

iv) dalībvalstīm jāsekmē, lai uzņēmumi, kas no ārēja revidenta saņēmuši ziņojumus par iespējamiem ārvalstu amatpersonu kukuļošanas gadījumiem, aktīvi un efektīvi rīkotos saistībā ar šiem ziņojumiem,

v) dalībvalstis var noteikt prasību, ka ārējam revidentam jāziņo par iespējamiem ārvalstu amatpersonu kukuļošanas gadījumiem kompetentām iestādēm, kuras ir neatkarīgas no attiecīgā uzņēmuma, piemēram, tiesībsardzības vai uzraudzības iestādēm, un tām dalībvalstīm, kuras atļāvušas šādu ziņošanu, jānodrošina, lai revidenti, kuri pamatoti un labā ticībā iesnieguši šādus ziņojumus, būtu pasargāti no tiesiskām darbībām;

C. Iekšējā kontrole, ētika un atbilstība

Dalībvalstīm jāveicina,

i) lai uzņēmumi izstrādātu un pieņemtu atbilstošas iekšējās kontroles, ētikas un atbilstības programmas vai pasākumus ar nolūku novērst un identificēt kukuļošanu ārvalstīs, ievērojot "Labas prakses vadlīnijas iekšējās kontroles, ētikas un atbilstības ievērošanas jomā", kas ietvertas II pielikumā un ir šā ieteikuma sastāvdaļa,

ii) lai uzņēmējdarbības organizācijas un profesionālās apvienības censtos atbalstīt uzņēmumus, jo īpaši mazos un vidējos uzņēmumus, un palīdzēt tiem izstrādāt iekšējās kontroles, ētikas un atbilstības programmas vai pasākumus ar nolūku novērst un identificēt ārvalstu amatpersonu kukuļošanu, ievērojot "Labas prakses vadlīnijas iekšējās kontroles, ētikas un atbilstības ievērošanas jomā", kas ietvertas II pielikumā,

iii) lai uzņēmuma vadība ietvertu paziņojumus savos gada pārskatos vai citādi publiskotu savas iekšējās kontroles, ētikas un atbilstības programmas vai pasākumus, tostarp tos, kas paredzēti kukuļošanas novēršanai un identificēšanai,

iv) lai tiktu izveidotas no vadības neatkarīgas uzraudzības struktūras, piemēram, valdes vai uzraudzības padomes revīzijas komisija,

v) lai uzņēmumi nodrošinātu līdzekļus, kā garantēt komunikāciju un aizsardzību tām personām, kuras nevēlas pārkāpt profesionālos standartus vai ētikas principus, ja to liek vai spiež darīt hierarhijas ziņā augstākas amatpersonas, kā arī personām, kuras labā ticībā un pamatoti vēlas ziņot par likumu, profesionālo standartu vai ētikas pārkāpumiem, kas notiek uzņēmumā, un jāveicina, lai uzņēmumi atbilstoši rīkotos saistībā ar šādiem ziņojumiem,

vi) lai saistībā ar starptautiskiem darījumiem vajadzības gadījumā valsts iestādes ņemtu vērā iekšējās kontroles, ētikas un atbilstības programmas vai pasākumus, pieņemot lēmumus piešķirt valsts nodrošinātas priekšrocības, tostarp valsts subsīdijas, licences, publiskā iepirkuma līgumus, līgumus, kurus finansē oficiālā palīdzība attīstības jomā, kā arī valsts garantētu eksporta kredītu.

Valsts nodrošinātas priekšrocības, tostarp publiskais iepirkums

XI. IESAKA,

i) lai dalībvalstu normatīvajos aktos būtu paredzēts, ka varasiestādes var atteikt dalību konkursos par valsts līgumu vai citu valsts nodrošinātu priekšrocību piešķiršanu, ieskaitot publiskā iepirkuma līgumus un līgumus, kurus finansē oficiālā palīdzība attīstības jomā, tiem uzņēmumiem, kuri ir veikuši ārvalstu amatpersonu kukuļošanu, pārkāpjot attiecīgās dalībvalsts likumus, un šādas sankcijas ārvalstu amatpersonu kukuļošanas gadījumā jāpiemēro tieši tāpat, kā attiecīgā dalībvalsts piemēro ar iepirkumu saistītas sankcijas tiem uzņēmumiem, kuri ir veikuši vietējo amatpersonu kukuļošanu,¹

ii) Saskaņā ar Attīstības atbalsta komitejas 1996. gada ieteikumu par korupcijas apkarošanas priekšlikumiem saistībā ar divpusējas palīdzības iepirkumu dalībvalstīm ir jāpieprasa, lai divpusējās palīdzības iepirkumā būtu norādīti korupcijas apkarošanas noteikumi, jāveicina pienācīga korupcijas novēršanas noteikumu īstenošana starptautiskās attīstības institūcijās un jāstrādā ciešā sadarbībā ar partneriem, lai apkarotu korupciju visās aktivitātēs, kas saistītas ar sadarbību attīstības jomā,²

iii) dalībvalstīm jāatbalsta ESAO Valsts pārvaldes komitejas centieni īstenot principus, kas ietverti Padomes 2008. gada ieteikumā par godprātības uzlabošanu publiskajā iepirkumā [C(2008)105], kā arī rūpēties par publiskā iepirkuma pārredzamību citās starptautiskās valstu organizācijās, piemēram, Apvienoto Nāciju Organizācijā, Pasaules Tirdzniecības organizācijā (PTO) un Eiropas Savienībā, un tās tiek aicinātas ievērot atbilstošos starptautiskos standartus, piemēram, PTO Nolīgumu par valsts iepirkumu.

Valsts garantēti eksporta kredīti

XII. IESAKA,

i) lai ESAO Pretkukuļošanas konvencijas dalībvalstis, kuras nav ESAO dalībvalstis, ievēro ESAO Padomes 2006. gada ieteikumu par kukuļošanas apkarošanu un valsts garantētiem eksporta kredītiem,

ii) lai dalībvalstis atbalsta ESAO Darba grupu eksporta kredītu un kredītgarantiju jautājumos tās centienos īstenot un veikt īstenošanas uzraudzību attiecībā uz ESAO Padomes 2006. gada ieteikumu par kukuļošanas apkarošanu un valsts garantētiem eksporta kredītiem.

¹ Dalībvalstu sistēmas sankciju piemērošanai vietējo amatpersonu kukuļošanas gadījumos atšķiras atkarībā no tā, vai kukuļošanas noteikšanas pamatā ir notiesājošs spriedums krimināllietā, apsūdzības raksts vai administratīvā procedūra, bet visos gadījumos tās pamatā ir būtiski pierādījumi.

² Šajā punktā īsumā izklāstīts Attīstības atbalsta komitejas ieteikums, kas paredzēts vienīgi Attīstības atbalsta komitejas dalībvalstu vajadzībām, bet tiek adresēts visām ESAO dalībvalstīm un arī citām valstīm, kas nav ESAO dalībvalstis un ievēro šo ieteikumu.

Starptautiskā sadarbība

XIII. **IESAKA** dalībvalstīm, lai efektīvi apkarotu ārvalstu amatpersonu kukuļošanu starptautiskajos darījumos saskaņā ar savu jurisdikciju un citiem pamata tiesiskajiem principiem, veikt šādas darbības:

i) apsprieties un citādi sadarboties ar kompetentām iestādēm citās valstīs un nepieciešamības gadījumā ar starptautiskiem un reģionāliem tiesībsardzības tīkliem, kas ietver dalībvalstis un arī valstis, kuras nav dalībvalstis, veicot izmeklēšanu un tiesvedību, kas ir saistīta ar konkrētiem kukuļošanas gadījumiem, izmantojot tādus līdzekļus kā informācijas sniegšana pēc paša iniciatīvas vai pēc pieprasījuma, pierādījumu sniegšana, izdošana un ārvalstu amatpersonu kukuļošanas ceļā iegūto līdzekļu identificēšana, iesaldēšana, aizturēšana, konfiscēšana un atgūšana,

ii) rūpīgi izmeklēt ticamas sūdzības par ārvalstu amatpersonu kukuļošanu, kuras saņemtas no starptautiskām valstiskām organizācijām, piemēram, starptautiskās un reģionālās attīstības bankām,

iii) pilnībā izmantot pastāvošos starptautiskās tiesiskās palīdzības līgumus un norunas un nepieciešamības gadījumā noslēgt jaunus līgumus vai norunas šajā jomā,

iv) nodrošināt to, lai dalībvalstu tiesību akti paredzētu atbilstošu šīs sadarbības pamatu, jo īpaši saskaņā ar ESAO Pretkukuļošanas konvencijas 9. un 10. pantu,

v) apsvērt to, kā sekmēt tiesisko palīdzību starp dalībvalstīm un tām valstīm, kuras nav dalībvalstis, šādas kukuļošanas gadījumos, tostarp saistībā ar prasībām attiecībā uz pierādījumiem dažās dalībvalstīs.

Kontrole un institucionāli pasākumi

XIV. **DOD NORĀDĪJUMU** Darba grupai jautājumos, kas saistīti ar kukuļošanu starptautiskajos darījumos, pastāvīgi īstenot sistemātiskas kontroles programmu, lai uzraudzītu un veicinātu pilnīgu ESAO Pretkukuļošanas konvencijas un šā ieteikuma īstenošanu, sadarbojoties ar Fiskālo lietu komiteju, Attīstības atbalsta komiteju, Investīciju komiteju, Valsts pārvaldes komiteju, Darba grupu eksporta kredītu un kredītgarantiju jautājumos un citām ESAO struktūrām. Šī kontrole nozīmē šādas darbības:

i) turpināt stingri un sistemātiski piemērot uzraudzības programmu attiecībā uz to, kā dalībvalstis īsteno ESAO Pretkukuļošanas konvenciju un šo ieteikumu, lai panāktu šo instrumentu pilnīgu īstenošanu, tostarp izmantojot pastāvīgu savstarpējas novērtēšanas sistēmu, kurai atbilstīgi Darba grupa kukuļošanas jautājumos pēc kārtas pārbauda ikvienu dalībvalsti, pamatojoties uz ziņojumu, kurā tiek sniegts objektīvs dalībvalsts panāktā progresa novērtējums ESAO Pretkukuļošanas konvencijas un šā ieteikuma īstenošanā un kurš ir publiski pieejams,

ii) saņemt paziņojumus un citu informāciju, kuru tai iesniegušas dalībvalstis saistībā ar iestādēm, kuras veic komunikācijas nodrošināšanas funkciju ar mērķi veicināt starptautisko sadarbību, lai īstenotu ESAO Pretkukuļošanas konvenciju un šo ieteikumu,

iii) regulāri ziņot par pasākumiem, kurus veikušas dalībvalstis, lai īstenotu ESAO Pretkukuļošanas konvenciju un šo ieteikumu, ieskaitot tādas informācijas sniegšanu par izmeklēšanu un apsūdzību, kura nav konfidenciāla,

iv) sasaukt to tiesībsardzības iestāžu amatpersonu brīvprātīgas sanāksmes, kuras tieši piedalās ārvalstu amatpersonu pārkāpumu izskatīšanā saistībā ar kukuļošanu, lai apspriestu labākās prakses veidus un horizontālos jautājumus, kas ir saistīti ar izmeklēšanu un saukšanu pie atbildības ārvalstu amatpersonu kukuļošanas jomā,

v) izpētīt galvenās tendences, jautājumus un pretpasākumus ārvalstu amatpersonu kukuļošanas jomā, tostarp izstrādājot tipoloģijas un veicot starpvalstu salīdzinājumus,

vi) izstrādāt rīkus un mehānismus, lai palielinātu uzraudzības, kontroles un informētības uzlabošanas ietekmi, ietverot arī brīvprātīgu datu sniegšanu un publisku ziņošanu par tiesību aktu piemērošanu, pētījumiem un kukuļošanas draudu novērtējumiem,

vii) regulāri sniegt informāciju sabiedrībai par savu darbu un aktivitātēm saistībā ar ESAO Pretkukuļošanas konvencijas un šā ieteikuma īstenošanu;

XV. ATGĀDINA par dalībvalstu pienākumu sadarboties, īstenojot šo kontroles programmu saskaņā ar 1960. gada 14. decembra Konvencijas par Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizāciju 3. pantu un ESAO Pretkukuļošanas konvencijas 12. pantu.

Sadarbība ar valstīm, kuras nav dalībvalstis

XVI. AICINA valstis, kuras nav dalībvalstis un kuras ir lielākās eksportētājas un ārvalstu ieguldītājas, ievērot un īstenot ESAO Pretkukuļošanas konvenciju un šo ieteikumu un piedalīties jebkādā institucionālā kontrolē vai īstenošanas mehānismā;

XVII. DOD NORĀDĪJUMU Darba grupai jautājumos, kas saistīti ar kukuļošanu starptautiskajos darījumos, nodrošināt forumu konsultācijām ar valstīm, kuras vēl nav ņēmušas vērā šos dokumentus, lai paplašinātu to valstu skaitu, kuras ievēro ESAO Pretkukuļošanas konvenciju un šo ieteikumu un piedalās to īstenošanas kontrolē.

Saistība ar starptautiskām valstiskām un nevalstiskām organizācijām

XVIII. AICINA Darba grupu jautājumos, kas saistīti ar kukuļošanu starptautiskajos darījumos, konsultēties un sadarboties ar starptautiskām organizācijām un starptautiskām finanšu institūcijām, kuras aktīvi cīnās pret ārvalstu amatpersonu kukuļošanu starptautiskajos darījumos, un regulāri konsultēties ar nevalstiskām organizācijām un uzņēmējdarbības vides pārstāvjiem, kas aktīvi darbojas šajā jomā.

I pielikums

Labas prakses vadlīnijas attiecībā uz to, kā īstenot konkrētus pantus Konvencijā par ārvalstu valsts amatpersonu kukuļošanas apkarošanu starptautiskos darījumos

Nemot vērā konstatējumus un ieteikumus, ar kuriem nākusi klajā Darba grupa jautājumos, kas saistīti ar kukuļošanu starptautiskajos darījumos un kurus tā izstrādājusi, īstenojot sistemātikas kontroles programmu ar mērķi uzraudzīt un veicināt ESAO Konvencijas par ārvalstu amatpersonu kukuļošanas apkarošanu starptautiskos darījumos (ESAO Pretkukuļošanas konvencijas) pilnīgu īstenošanu, kā to nosaka konvencijas 12. pants, laba prakse konvencijas konkrētu pantu īstenošanā tiek interpretēta šādi:

A) ESAO Pretkukuļošanas konvencijas 1. pants: Ārvalstu amatpersonu pārkāpumi, kas saistīti ar kukuļošanu

ESAO Pretkukuļošanas konvencijas 1. pants jāīsteno tā, lai netiktu pieļauta nekāda aizsardzība vai izņēmumi gadījumos, kad ārvalstu amatpersona pieprasījusi kukuli.

Dalībvalstīm jāveic informētības uzlabošanas pasākumi un jānodrošina īpašas rakstiskas vadlīnijas sabiedrībai par tiesību aktiem, ar kuriem tiek īstenota ESAO Pretkukuļošanas konvencija un tās komentāri.

Dalībvalstīm jānodrošina informācija un mācības par tiesību aktiem, ar kuriem tiek īstenota ESAO Pretkukuļošanas konvencija, tām amatpersonām, kuras norīkotas darbam ārvalstīs, lai šie darbinieki varētu sniegt pamatinformāciju attiecīgajiem uzņēmumiem ārvalstīs un nodrošināt atbilstošu palīdzību gadījumos, kad šādi uzņēmumi saņēmuši kukuļa pieprasījumus.

B) ESAO Pretkukuļošanas konvencijas 2. pants: Juridisku personu atbildība

Dalībvalstīs pastāvošās sistēmas, kas attiecas uz juridisku personu atbildību par ārvalstu amatpersonu kukuļošanu starptautiskajos darījumos, nedrīkst attiecināt šo atbildību tikai uz tiem gadījumiem, kad par izdarītu pārkāpumu tiek apsūdzēta vai notiesāta fiziska persona vai personas.

Dalībvalstu sistēmām, kas attiecas uz juridisku personu atbildību par ārvalstu amatpersonu kukuļošanu starptautiskajos darījumos, jāatbilst kādai no turpmāk minētajām pieejām:

a) tās personas pilnvaru līmenis, kuras rīcības rezultātā iestājas juridiskas personas atbildība, nav stingri noteikts un atspoguļo to, ka juridisku personu lēmumu pieņemšanas sistēmas ir ļoti dažādas, vai

b) šī pieeja ir funkcionāli līdzvērtīga iepriekš minētajai pieejai, bet tā ir spēkā tikai attiecībā uz personām ar augstāko vadības pilnvaru līmeni, jo ir ietverti šādi gadījumi:

- persona ar augstāko vadības pilnvaru līmeni piedāvā, apsola vai dod kukuli ārvalstu amatpersonai,

- persona ar augstāko vadības pilnvaru līmeni norīko vai pilnvaro personu ar zemāku pilnvaru līmeni piedāvāt, apsolt vai dot kukuli ārvalstu amatpersonai un

- persona ar augstāko vadības pilnvaru līmeni nespēj novērst to, ka persona ar zemāku pilnvaru līmeni veic ārvalstu amatpersonas kukuļošanu, tostarp gan pārraudzības trūkuma dēļ, gan atbilstošas iekšējās kontroles, ētikas un atbilstības programmu vai pasākumu trūkuma dēļ.

C) Atbildība par kukuļošanu, kas veikta, izmantojot starpniekus

Dalībvalstīm jānodrošina, ka saskaņā ar ESAO Pretkukuļošanas konvencijas 1. pantu un tās 2. komentārā aprakstīto funkcionālās līdzvērtības principu juridiska persona nevar izvairīties no atbildības, ja tā izmanto starpniekus, tostarp saistītas juridiskas personas, kas tās vārdā piedāvā, apsola vai dod kukuli ārvalstu amatpersonai.

D) 5. pants: Piemērošana

Dalībvalstīm jābūt piesardzīgām un jānodrošina, lai izmeklēšanas un apsūdzības ārvalstu amatpersonu kukuļošanas jomā starptautiskajos darījumos neietekmētu valsts ekonomisko interešu apsvērumi, iespējamā ietekme uz attiecībām ar kādu citu valsti vai iesaistīto fizisko vai juridisko personu identitāte saskaņā ar ESAO Pretkukuļošanas konvencijas 5. pantu.

Sūdzības par ārvalstu amatpersonu kukuļošanu ir nopietni jāizmeklē, un kompetentām iestādēm jāizvērtē visas ticamās sūdzības.

Dalībvalstīm jānodrošina atbilstoši resursi, lai tiesībsardzības iestādes varētu veikt efektīvu izmeklēšanu un kriminālvajāšanu saistībā ar ārvalstu amatpersonu kukuļošanu starptautiskajos darījumos, ņemot vērā ESAO Pretkukuļošanas konvencijas 27. komentāru.

II pielikums

Labas prakses vadlīnijas iekšējās kontroles, ētikas un atbildības ievērošanā

Šajās labas prakses vadlīnijās ir ņemti vērā attiecīgie konstatējumi un ieteikumi, ko Darba grupa jautājumos, kas saistīti ar kukuļošanu starptautiskajos darījumos, izstrādājusi savā sistemātiskas kontroles programmā ar mērķi uzraudzīt un veicināt ESAO Konvencijas par ārvalstu valsts amatpersonu kukuļošanas apkarošanu starptautiskos darījumos (turpmāk tekstā – "ESAO Pretkukuļošanas konvencijas") pilnīgu īstenošanu; privātā sektora un pilsoniskās sabiedrības iesaiste, palīdzot Darba grupai kukuļošanas jautājumos izvērtēt pretkukuļošanas instrumentus; iepriekš paveiktais darbs kukuļošanas novēršanā un identificēšanā darījumu jomā, ko veikusi ESAO, kā arī starptautiskas privātā sektora un pilsoniskās sabiedrības organizācijas.

Ievads

Šīs labas prakses vadlīnijas (turpmāk tekstā – vadlīnijas) ir paredzētas uzņēmumiem, lai tie varētu izveidot iekšējās kontroles, ētikas un atbildības programmas vai pasākumus un nodrošināt to efektivitāti ar mērķi novērst un identificēt ārvalstu amatpersonu kukuļošanu starptautiskajos darījumos (turpmāk tekstā – ārvalstu amatpersonu kukuļošanu), un uzņēmējdarbības organizācijām un profesionālām apvienībām, kuras būtiski palīdz uzņēmumiem īstenot šos centienus. Lai šādas programmas vai pasākumi būtu efektīvi, tiem jāsaņemas ar uzņēmuma kopējo regulējumu atbildības jomā. Vadlīnijas paredzētas kā juridiski nesaistoši ieteikumi uzņēmumiem, lai tie varētu izveidot efektīvas iekšējās kontroles, ētikas un atbildības programmas vai pasākumus ar mērķi novērst un identificēt ārvalstu amatpersonu kukuļošanu.

Paredzēts, ka uzņēmumi var elastīgi pielāgot šīs vadlīnijas, jo īpaši mazie un vidējie uzņēmumi (turpmāk tekstā – MVU), ņemot vērā uzņēmuma individuālos apstākļus, tostarp lielumu, veidu, juridisko struktūru, darbības ģeogrāfisko vietu un rūpniecības nozari, kā arī jurisdikciju un citus tiesību pamatprincipus, saskaņā ar kuriem uzņēmums darbojas.

A) Labas prakses vadlīnijas uzņēmumiem

Efektīvas iekšējo pārbaūžu, ētikas un atbildības programmas vai pasākumi ar mērķi novērst un identificēt ārvalstu amatpersonu kukuļošanu ir jāizstrādā, pamatojoties uz riska novērtējumu, ņemot vērā uzņēmuma individuālos apstākļus, jo īpaši ārvalstu amatpersonu kukuļošanas riskus, kas ir raksturīgi attiecīgajam uzņēmumam (piemēram, saistībā ar tā darbības ģeogrāfisko vietu un rūpniecības nozari). Šādi apstākļi un riski ir regulāri jāuzrauga, jāpārskata un jāpielāgo pēc vajadzības, lai nodrošinātu uzņēmuma iekšējās kontroles, ētikas un atbildības programmu vai pasākumu efektivitāti.

Uzņēmumiem cita starpā jāizvērtē turpmāk minētie labas prakses veidi, kas paredzēti uzņēmuma iekšējās kontroles, ētikas un atbildības programmu vai pasākumu efektivitātes nodrošināšanai ar mērķi novērst un identificēt ārvalstu amatpersonu kukuļošanu:

1. augstākā vadība aktīvi, skaidri un acīmredzami atbalsta un īsteno uzņēmuma iekšējās kontroles, ētikas un atbildības programmas vai pasākumus ar mērķi novērst un identificēt ārvalstu amatpersonu kukuļošanu;

2. skaidri formulēta un saprotama uzņēmuma politika, kas aizliedz ārvalstu amatpersonu kukuļošanu;

3. šā aizlieguma un iekšējās kontroles, ētikas un atbilstības programmu vai pasākumu īstenošana ir visu uzņēmuma dažādu līmeņu darbinieku pienākums;

4. ētikas un atbilstības programmu vai pasākumu pārraudzība ārvalstu amatpersonu kukuļošanas jomā, ieskaitot tiešu ziņošanu neatkarīgām uzraudzības iestādēm, piemēram, direktoru padomes vai uzraudzības padomes revīzijas komisijām, ir vienas vai vairāku uzņēmuma augstāko amatpersonu pienākums, kurām ir atbilstošs autonomijas līmenis vadības, resursu un pilnvaru ziņā;

5. ētikas un atbilstības programmas vai pasākumi, kuri paredzēti ārvalstu amatpersonu kukuļošanas novēršanai un identificēšanai un kas atteicas uz visiem direktoriem, amatpersonām un darbiniekiem, kā arī uz struktūrvienībām, kas ir faktiskā uzņēmuma kontrolē, ieskaitot meitasuzņēmumus, cita starpā ietverot šādas jomas:

- i) dāvanas,
- ii) viesmīlība, izklaide un izdevumi,
- iii) klientu ceļojumi,
- iv) politiski ziedojumi,
- v) labdarības ziedojumi un sponsorēšana,
- vi) veicināšanas maksājumi un
- vii) darījumu piedāvāšana un izspiešana;

6. ētikas un atbilstības programmas vai pasākumi, kuri paredzēti ārvalstu amatpersonu kukuļošanas novēršanai un identificēšanai, kas attiecīgā situācijā un atbilstoši līguma nosacījumiem attiecas uz trešām personām, piemēram, aģentūrām un citiem starpniekiem, konsultantiem, pārstāvjiem, izplatītājiem, apakšuzņēmējiem un piegādātājiem, konsorcijs un kopuzņēmuma partneriem (turpmāk tekstā – uzņēmējdarbības partneriem), cita starpā ietverot šādus būtiskus elementus:

i) pienācīgi dokumentēta uzticamības pārbaude, kuras pamatā ir riska novērtējums, attiecībā uz uzņēmējdarbības partneru nolīgšanu un regulāra to pārraudzība,

ii) uzņēmējdarbības partneru informēšana par to, ka uzņēmums ievēro tiesību aktus saistībā ar ārvalstu amatpersonu kukuļošanas aizliegumu un ka tajā tiek īstenota ētikas un atbilstības programma vai pasākumi ar mērķi identificēt šādu kukuļošanu un

iii) prasība, lai arī uzņēmējdarbības partneri ievērotu šādu apņemšanos;

7. finanšu un grāmatvedības procedūru sistēma, kas ietver iekšējo pārbaudzi sistēmu un izstrādāta tā, lai nodrošinātu godīgas un precīzas grāmatvedības uzskaites, ierakstu un kontu uzturēšanu, garantējot to, ka grāmatvedības uzskaiti, ierakstus un kontus nevar izmantot ar mērķi veikt ārvalstu amatpersonu kukuļošanu vai slēpt šādu kukuļošanu;

8. pasākumi, kas paredzēti periodiskas komunikācijas un dokumentētas apmācības nodrošināšanai visu uzņēmuma līmeņu darbiniekiem saistībā ar uzņēmuma ētikas un atbilstības programmu un pasākumiem ārvalstu amatpersonu kukuļošanas novēršanas jomā, kas nepieciešamības gadījumā ietver arī meitasuzņēmumus;

9. atbilstoši pasākumi ar mērķi veicināt un nodrošināt pozitīvu atbalstu par ētikas un atbilstības programmu un pasākumu ievērošanu cīņā pret ārvalstu amatpersonu kukuļošanu visu uzņēmuma līmeņu darbiniekiem;

10. atbilstošas disciplinārās procedūras, kas cita starpā attiecas arī uz gadījumiem, kad tiek pārkāpti tiesību akti, kuri aizliedz ārvalstu amatpersonu kukuļošanu, un uzņēmuma ētikas un atbilstības programmas vai pasākumi kukuļošanas apkarošanas jomā visos uzņēmuma līmeņos;

11. efektīvi pasākumi, lai nodrošinātu:

i) vadlīnijas un padomus direktoriem, ierēdņiem, darbiniekiem un nepieciešamības gadījumā arī uzņēmējdarbības partneriem par to, kā ievērojama uzņēmuma ētikas un atbilstības programma vai pasākumi, tostarp gadījumos, kad viņiem nepieciešams steidzams padoms grūtās situācijās saistībā ar ārvalstu jurisdikciju,

ii) iekšēju un, ja iespējams, konfidenciālu ziņošanu, ko veic direktori, ierēdņi, darbinieki un nepieciešamības gadījumā arī uzņēmējdarbības partneri, kā arī viņu aizsardzību gadījumos, kad viņi nevēlas pārkāpt profesionālos standartus vai ētikas principus, bet to liek vai spiež darīt hierarhijas ziņā augstākas amatpersonas, kā arī tad, kad direktori, ierēdņi, darbinieki un nepieciešamības gadījumā arī uzņēmējdarbības partneri vēlas labā ticībā un pamatoti ziņot par likumu, profesionālo standartu vai ētikas pārkāpumiem, kas notiek uzņēmumā, un

iii) atbilstošu rīcību, reaģējot uz šādiem ziņojumiem;

12. periodiska ētikas un atbilstības programmu vai pasākumu pārskatīšana ar mērķi novērtēt un uzlabot to efektivitāti kukuļošanas novēršanas un identificēšanas jomā, ņemot vērā attīstības tendences šajā jomā un jaunākos starptautiskos un nozares standartus.

B) Uzņēmējdarbības organizāciju un profesionālo apvienību darbības

Uzņēmējdarbības organizācijas un profesionālās apvienības var sniegt būtiska palīdzību uzņēmumiem, jo īpaši attiecībā uz MVU, lai tie varētu izstrādāt efektīvas iekšējās kontroles, ētikas un atbilstības programmas vai pasākumus ar mērķi novērst un identificēt ārvalstu amatpersonu kukuļošanu. Šāda palīdzība cita starpā var ietvert:

1. informācijas izplatīšanu par ārvalstu amatpersonu kukuļošanas gadījumiem, tostarp par attīstības tendencēm starptautiskajos un reģionālajos forumos, un attiecīgu datubāzu pieejamību;

2. apmācību, profilakses, uzticamības pārbaudes un citu atbilstības ievērošanas instrumentu pieejamības nodrošināšanu;

3. vispārīgus ieteikumus par uzticamības pārbaudi un

4. vispārīgus ieteikumus un atbalstu, lai izskaustu darījumu piedāvāšanu un izspiešanu.